

Interes i izazov:  
Teorija, politika i stvarnost regionalizacije i kooperacije

**Prof. dr. Jasmina Osmanković**

Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Email: [jasmina.osmankovic@efsa.unsa.ba](mailto:jasmina.osmankovic@efsa.unsa.ba)

**Doc. dr. Jasmin Hošo**

Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu

**Mr. Marijana Galić**

Federalni zavod za programiranje razvoja

**Sažetak:** Regionalna nauka, kao što je poznato, kreira teorijski okvir za definiranje regija, regionalizaciju, regionalni razvoj i politiku regionalnog razvoja. S obzirom na ograničeni prostor, osnovni cilj rada je naznačavanje, s jedne strane, interesa, mjenenog brojem objavljenih radova u nekim relevantnim bazama, za regionalizaciju, kao i za specifične sub teme: administrativnu regionalizaciju, statističku regionalizaciju, euroregije, evropske makroregije, a s druge strane, naznačavanje nekih osnovnih odrednica bosanskohercegovačke stvarnosti u vezi sa ovim temama. Kada je riječ o vremenskom okviru onda je to period posljednjih četvrt stoljeća. Dužina vremenske serije determinirana je konkretnom temom. Osnovna metoda je historijska i deskriptivna, kronološko izlaganje, kao i analiza vremenskih serija. Rad, pored uvoda i zaključka, sadrži teorijski okvir, rezultate pretraživanja relevantnih baza i osnovne informacije vezano za specifična pitanja regionalizacije Bosne i Hercegovine. Sastavni dio rada je popis korištenih izvora. Rad sadrži šest slika, 87 fusnota i referira se na 41 izvor, kao i 53 linka.

**Ključne riječi:** teorija, regionalizacija, administrativne regije, statističke regije, euroregije, evropske makroregije, ScineceDirect, baze

## UVOD

Da li „bogatstvo naroda“ zavisi od regionalizacije?<sup>1</sup> Da li regionalizacija i regionalna kooperacija mogu osigurati „kraj siromaštva“<sup>2</sup>? Da li je regionalizacija „mogućnost našeg doba“ da se reducira i/ili eliminiira siromaštvo? Raste li značaj regionalizacije u „doba neizvjesnosti“, u doba krize?<sup>3</sup> U kakvom odnosu je regionalizacija sa „moći i razvojem“?<sup>4</sup> Kako i koliko regionalizacija utječe na to „kako se zemlje natječu“?<sup>5</sup> Kakva je veza između regionalizacije i slobode, regionalizacije i mogućnosti funkcioniranja?<sup>6</sup> Da li su i koliko teme; regionalizacija, administrativne regije, statističke regije, ekonomske regije, evropskih makoregije predmet istraživanja i publiciranja? S obzirom na ograničeni prostor, fokus je na nekoliko poznatih, standardnih, često korištenih, ali i relevantnih baza. Riječ je o bazama koje pomažu da se dobije uvid koliko je određeni pojam, problem, rješenje prisutan u ukupnoj javnosti, u institucijama koje reprezentiraju politiku, ali i u akademskim krugovima. Istovremeno će se za svaku od ovih tema ili subtema, u najosnovnijem, dati osvrt na Bosnu i Hercegovinu. Bosna i Hercegovina je bila predmet administrativne, političke, ekspertne, ekonomske, statističke regionalizacije. Bosna i Hercegovina u cjelini ili njeni dijelovi participirali su u formiranju teritorija prekogranične suradnje, euroregija, evropskih makroregija, kao i specifičnih regionalnih cjelina. Pored toga, regionalizacija Bosna i Hercegovina je tema političkih partija i sadržaj njihovih programa, tema evropskih i drugih eksperata, naučnih radova, saopćenja, diplomskih, master i doktorskih radnji, strategija, prostornih planova i strateških razvojnih dokumenata, javnih, akademskih i političkih debata.

### Interes i izazov

Temeljna pitanja su da li je regionalizacija uzrok ili posljedica toga da se neki regioni razvijaju brže nego drugi, da su značajne razlike u nivou socijalnog, ekonomskog i ukupnog blagostanja regiona<sup>7</sup>. Ovo pitanje je aktualno i u Bosni i Hercegovini. To vodi ka narednom pitanju: Šta je region? U odgovoru na ovo pitanje može se podsjetiti na neke pristupe definiranju regiona. koje izdvaja Dawkins<sup>8</sup>. Odgovor na postavljane pitanja determinira teorija regionalnog ekonomskog razvoja, koje se temelje na nekoliko različitih intelektualnih

---

<sup>1</sup> Smith, A. (1952) Bogatstvo naroda, Kultura Beograd, Beograd

<sup>2</sup> Sachs, J. (2007) Kraj siromaštva – ekonomske mogućnosti našeg doba, ALGORITAM Zagreb, Zagreb

<sup>3</sup> Gablbraith, K. J. (1977) Doba neizvjesnosti, Stavnost Zagreb, Zagreb; Soros, G. (1999) Kriza globalnog kapitalizma, RABIC, Sarajevo

<sup>4</sup> Olson, M. (2002) Moć i razvoj, Stubovi kulture Beograd, Beograd

<sup>5</sup> Vietor, K. H. R. (2010) Kako se zemlje natječu – strategija, struktura i državno upravljanje u globalnoj ekonomiji, Harvard Business School Press, MATE Zagreb, Zagreb

<sup>6</sup> Sen, A. (2002) Razvoj kao sloboda, Filip Višnjić Beograd, Beograd

<sup>7</sup> Barbić, J. (2010) Nova hrvatska lokalna i regionalna samouprava, HAZU, Zagreb

<sup>8</sup> Dawkins, I. C. (2013) Regional Development Theory: Conceptual Foundations, Classic Works, and Recent Development, 370, Journal of Planning Literature, str.131-172

<sup>9</sup> Armstrong H. i Taylor, J. (2000) Regional Economics and Policy, Blackwell Publishing, Oxford

tradicija. Prema Dawkins sve se mogu sistematizirati u dvije grupe. Prvu grupu čine teorije utemeljene na teoriji regionalnog ekonomskog razvoja, i to: preciznije na hipotezi intereregionalne konvergencije, teoriji lokacije<sup>10</sup>, eksternoj ekonomiji, modelu prostorne kompeticije i teoriji centralnog mjesta. Drugu grupu čine alternativne teorije regionalnog ekonomskog razvoja, i to: teorije konvergencije, teorije regionalne ekonomske divergencije, strukturalne teorije, institucionalne teorije, neoklasične teorije.<sup>11</sup> Za razumijevanje regije i regionalizacija u Bosni i Hercegovini posebno je bitna teorija polova razvoja, novi i alternativni pristupi, osnovni i izvedeni modeli nove ekonomske geografije Krugmana<sup>12</sup>.

Pretraga pojma „regionalizacija Bosne i Hercegovine“ na „googlu“ nudi oko 8500<sup>13</sup>, a ukoliko filtriramo prema kriteriju „točno navedene riječi“ nudi se oko 900<sup>14</sup> rezultata. Na „google scholar“ pretraživanje pojma „regionalizacija Bosne i Hercegovine“ rezultira sa 590<sup>15</sup> naslova. Na istoj stranici<sup>16</sup> može se pristupiti 1370 naslova na temu „regionalizacija“, a 95200 naslova ako je ključna riječ „regionalization“<sup>17</sup>, 2540 radova ako su ključne riječi „regionalization Bosnia and Herzegovina“<sup>18</sup>. Pretraživanje teorijskih, empirijskih i drugih radova na temu regionalizacije nudi ogroman broj rezultata. Samo pretraživanje baze Svjetske banke za ključne riječi „regionalization of Bosnia and Herzegovina“ nudi 29 rezultata<sup>19</sup>, a pretraživanje po ključnoj riječi „regionalization“ 490 rezultata<sup>20</sup> Pretraživanje e-library Svjetske banke nudi 46 rezultata<sup>21</sup> Pretraživanja baza Ujedinjenih naroda nudi 35 rezultata za

<sup>10</sup> Krešić, I. (1977) Prostorna ekonomija – osnove teorije lokacije, razmještaja i organizacije u prostoru, Informator, Zagreb

<sup>11</sup> Dawkins, I. C. (2013) Regional Development Theory: Conceptual Foundations, Classic Works, and Recent Development, 370, Journal of Planning Literature, str.131-172

<sup>12</sup> Bogunović, A. (2011) Regionalna ekonomika i politika, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb; Bogunović, A. (2001) Ekonomske integracije i regionalna politika, WTO, NAFTA, Univerzitet u zagrebu, Zagreb; Dawkins, I. C. (2013) Regional Development Theory: Conceptual Foundations, Classic Works, and Recent Development, 370, Journal of Planning Literature, str.131-172; North, C. D. (2003) Institucije, institucionalna promjena i ekonomska uspješnost, MASMEDIA Zagreb, Zagreb

<sup>13</sup> [https://www.google.ba/?gws\\_rd=cr&ei=1YJGU9W8FsKAtAbQn4A4#q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine](https://www.google.ba/?gws_rd=cr&ei=1YJGU9W8FsKAtAbQn4A4#q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine)

<sup>14</sup> [https://www.google.ba/search?hl=hr&as\\_q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as\\_epq=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as\\_oq=&as\\_eq=&as\\_nlo=&as\\_nhi=&lr=&cr=&as\\_qdr=all&as\\_sitesearch=&as\\_occt=any&safe=images&as\\_filetype=&as\\_rights=](https://www.google.ba/search?hl=hr&as_q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as_epq=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as_oq=&as_eq=&as_nlo=&as_nhi=&lr=&cr=&as_qdr=all&as_sitesearch=&as_occt=any&safe=images&as_filetype=&as_rights=)

<sup>15</sup> [http://scholar.google.com/scholar?hl=en&q=Regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&btnG=&as\\_sdt=1%2C5&as\\_sdtp=](http://scholar.google.com/scholar?hl=en&q=Regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&btnG=&as_sdt=1%2C5&as_sdtp=)

<sup>16</sup> [http://scholar.google.com/scholar?q=Regionalizacija+&btnG=&hl=en&as\\_sdt=0%2C5](http://scholar.google.com/scholar?q=Regionalizacija+&btnG=&hl=en&as_sdt=0%2C5)

<sup>17</sup> [http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization&btnG=&hl=en&as\\_sdt=0%2C5](http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization&btnG=&hl=en&as_sdt=0%2C5)

<sup>18</sup> [http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization+bosnia+and+herezgovina&btnG=&hl=en&as\\_sdt=0%2C5](http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization+bosnia+and+herezgovina&btnG=&hl=en&as_sdt=0%2C5)

<sup>19</sup> <http://search.worldbank.org/all?qterm=regionalization+Bosnia+and+Hercegovina>

<sup>20</sup> <http://search.worldbank.org/all?qterm=regionalization+&title=&filetype=>

<sup>21</sup> <http://elibrary.worldbank.org/action/doSearch?AllField=regionalization+Bosnia+and+Hercegovina>

ključne riječi „regionalization Bosnia and Herzegovina“<sup>22</sup>, a 644 rezultata za ključnu riječ „regionalization“<sup>23</sup> Pretraživanje oficijelne stranice Evropske unije nudi preko 2100 rezultata za upit „regionalization Bosnia and Herzegovina“<sup>24</sup>, a preko 69250 rezultata za upit „regionalization“<sup>25</sup> Od ovog broja skoro 10.000 rezultata je vezano za ekonomiju, financije i investicije. Pretraživanje Springerove web stranice<sup>26</sup> za ključni pojam regionalization“ rezultira sa oko 8700 naslova, od toga oko 1340 u oblasti ekonomije<sup>27</sup> 28 Preko 300 radova koji su se bavili regionalizacijom pripada regionalnoj nauci, kao subdisciplini. Ostali radovi pripadaju međunarodnoj ekonomiji (273), okolišu (250), geografiji (244) i politici (226)<sup>29</sup> ScineceDirect sadrži preko 12,5 miliona naučnih radova iz svih oblasti<sup>30</sup>. Oko 11.559 radova se bavi regionalizacijom<sup>31</sup> U periodu do 1995. objavljena su 2532 rada, a od 1996. oko devet hiljada radova<sup>32</sup>.

---

<sup>22</sup> [http://search.un.org/search?ie=utf8&site=un\\_org&output=xml\\_no\\_dtd&client=UN\\_Website\\_en&num=10&lr=lang\\_en&proxystylesheet=UN\\_Website\\_en&oe=utf8&q=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&Submit=Go](http://search.un.org/search?ie=utf8&site=un_org&output=xml_no_dtd&client=UN_Website_en&num=10&lr=lang_en&proxystylesheet=UN_Website_en&oe=utf8&q=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&Submit=Go)

<sup>23</sup> [http://search.un.org/search?q=regionalization+&btnG=Search+UN+Website&output=xml\\_no\\_dtd&client=UN\\_Website\\_en&num=10&lr=lang\\_en&proxystylesheet=UN\\_Website\\_en&oe=UTF-8&ie=UTF-8&Submit=Go&ulang=](http://search.un.org/search?q=regionalization+&btnG=Search+UN+Website&output=xml_no_dtd&client=UN_Website_en&num=10&lr=lang_en&proxystylesheet=UN_Website_en&oe=UTF-8&ie=UTF-8&Submit=Go&ulang=)

<sup>24</sup> [http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult\\_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0](http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0)

<sup>25</sup> [http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult\\_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0#queryText=regionalization+&tab=europa](http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0#queryText=regionalization+&tab=europa)

<sup>26</sup> Baza koja sadrži preko osam miliona naslova, od toga preko pet miliona članaka (radova). Ova stranica osigurava pristup milionima naučnih dokumenata (knjiga, radova, protokola, časopisa, itd) <http://link.springer.com/>

<sup>27</sup> <http://link.springer.com/search?query=regionalization&facet-discipline=%22Economics%22>

<sup>28</sup> Elektronska baza podataka koja obuhvata preko 8.000.000 u punom tekstu iz skoro svih naučnih oblasti – period 1997 - 2007. Sadrži oko 3000 časopisa od kojih su preko 2000 peer-reviewed časopisi. Izdavač je Elsevier, jedan od najpoznatijih svjetskih izdavača. <http://www.efsa.unsa.ba/bic/ba/baze-podataka>

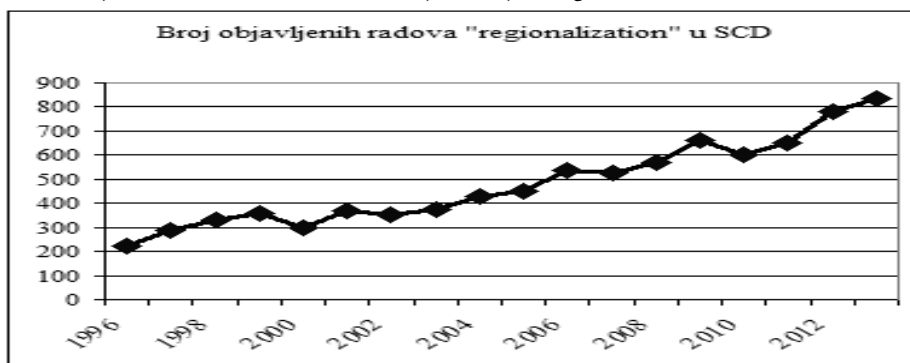
<sup>29</sup> <http://link.springer.com/search?facet-discipline=%22Economics%22&query=regionalization&sortOrder=newestFirst>

<sup>30</sup> <http://www.sciencedirect.com/>

<sup>31</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=557177250&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=557177250&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a)

<sup>32</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=557177250&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=557177250&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a)

Slika 1: Broj rezultata u ScienceDirect za ključnu riječ „regionalization“ 1996-2013.



Izvor:

[http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557177250&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557177250&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a)

Gornji podaci potvrđuju rastući interes za regionalizaciju. Godišnja produkcija radova je varirala od 224 u 1996. do 833 rada u 2013. Samo u prvim mjesecima 2014. u ovoj bazi publicirano je preko 400 naslova. Broj radova dokazuje interes, aktualnost teme, ali ne nudi jednoznačan odgovor na osnovno pitanje ovog rada da li je regionalizacija generator problema, da li kontinuirano bavljenje ovom temom onemogućava da se uoče stvarni problemi i energija, znanje, sredstva usmjere na njihovo rješavanje i/ili da li postoji neka „optimalna“ regionalizacija koja će biti rješenje svih, između ostalog, i bosanskohercegovačkih razvojnih i drugih problema.

Administrativna regionalizacija bila je tema skoro 84500 radova u ScienceDirect bazi.<sup>33</sup> Interes za ovu temu kontinuirano raste. U periodu do 1995. objavljeno je 19345 naslova, a u periodu nakon toga skoro 65300 naslova ili 3,4 puta više. Ako se analizira publiciranje na godišnjem nivou broj publiciranih radova raste sa 1387 rada u 1996. na 7847 rada u 2013. (5,7 puta više). U prvim mjesecima 2014. već je objavljeno oko 3850 radova, a za 2015. najavljena četiri rada.

Administrativno uređenje Bosne i Hercegovine temelji se na Dejtonskom mirovnom sporazumu<sup>34</sup>. Država je uređena kao dva entiteta i distrikt Brčko<sup>35</sup>. U okviru Federacije Bosne i Hercegovine<sup>36</sup>, kao jednog od dva entiteta, formirano je deset kantona. Na teritoriji ovih deset kantona<sup>37</sup> djeluju 74 općine. Drugi entitet, Republika Srpska čine 64 jedinice lokalne samouprave<sup>38,39</sup>. Pored općina, jedinice lokalne samouprave su i četiri grada, i to grad Sarajevo, glavni grad Bosne i Hercegovine, zatim gradovi Banjaluka, Mostar i Istočno Sarajevo<sup>40</sup>. Prema tome, temeljem mirovnog sporazuma, respektiranja zatečenog stanja na terenu i u funkciji zaustavljanja rata, određeni broj osnovnih teritorijalnih jedinica oblikovanih stoljećima je podijeljen.<sup>41</sup>

---

<sup>33</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557195866&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=d9455d1526439eb0366cfd5fc53b2274&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557195866&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=d9455d1526439eb0366cfd5fc53b2274&searchtype=a)

<sup>34</sup> Dokument iz novembra 1995 <http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/peace/BoH%2019951121.pdf>  
[http://en.wikipedia.org/wiki/Dayton\\_Agreement](http://en.wikipedia.org/wiki/Dayton_Agreement); [http://en.wikipedia.org/wiki/Dayton\\_Agreement](http://en.wikipedia.org/wiki/Dayton_Agreement)

<sup>35</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/Br%C4%8Dko\\_District](http://en.wikipedia.org/wiki/Br%C4%8Dko_District)

<sup>36</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/Federation\\_of\\_Bosnia\\_and\\_Herzegovina](http://en.wikipedia.org/wiki/Federation_of_Bosnia_and_Herzegovina);

[http://en.wikipedia.org/wiki/Washington\\_Agreement](http://en.wikipedia.org/wiki/Washington_Agreement);

[http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace\\_agreements/washagree\\_03011994.pdf](http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/washagree_03011994.pdf); <http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/peace/BoH%2019940301.pdf>

<sup>37</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/Cantons\\_of\\_the\\_Federation\\_of\\_Bosnia\\_and\\_Herzegovina](http://en.wikipedia.org/wiki/Cantons_of_the_Federation_of_Bosnia_and_Herzegovina)

<sup>38</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/Municipalities\\_of\\_Republika\\_Srpska](http://en.wikipedia.org/wiki/Municipalities_of_Republika_Srpska)

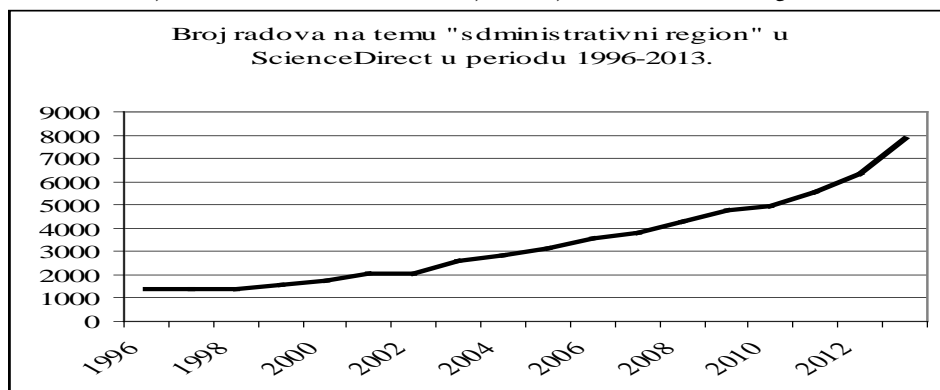
<sup>39</sup> Zakon o lokalnoj samoupravi [http://www.vladars.net/sr-SP-](http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/muls/Documents/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20%D0%BE%20%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D1%98%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%81%D0%BB.%20%D0%B3%D0%BB.%20101%2004%20%2042%2005%20118%2005%20%2098%2013.pdf)

<http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/muls/Documents/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20%D0%BE%20%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D1%98%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%81%D0%BB.%20%D0%B3%D0%BB.%20101%2004%20%2042%2005%20118%2005%20%2098%2013.pdf>

<sup>40</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/Bosnia\\_and\\_Herzegovina](http://en.wikipedia.org/wiki/Bosnia_and_Herzegovina)

<sup>41</sup> Više vidjeti radovi Osmanković, Pejanović, Galić, Gušić, Sadiković, Halilbašić, Trnka, Bublin i drugi u periodu 1996-2013.

Slika 2: Broj rezultat u ScienceDirect za ključnu riječ „administrative region“ 1996-2013.



Izvor:

[http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557195866&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=d9455d1526439eb0366cfd5fc53b2274&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557195866&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=d9455d1526439eb0366cfd5fc53b2274&searchtype=a)

Efikasnost administrativne teritorijalne organizacije je bila predmet brojnih analiza, istraživanja, propitivanja javnosti, akademskih krugova, domaćih i međunarodnih eksperata<sup>42</sup>. U najkraćem došlo se do sljedećih zaključka. Prvi zaključak je da je administrativna organizacija u cjelini neefikasna, da je skupa, da je neracionalna, da nije fleksibilna, da angažira previše budžetskih sredstava, da nije ekonomski i demografski održiva<sup>43</sup>, da nema potreban kapacitet da apsorbira tehničku pomoć, programe i fondove Evropske unije, ali i drugih bilateralnih i multilateralnih partnera, da je prepreka ekonomskom i ukupnom razvoju, da je prepreka u procesu integriranja Bosne i Hercegovine u Evropsku Uniju<sup>44 45 46</sup>. Drugi zaključak, ove ocjene vrijede samo za jedan entitet Bosne i

<sup>42</sup> Stavovi Vlade Bosne i Hercegovine o teritorijalnoj organizaciji, Sarajevo, 1992. Preuzeto sa:

<http://www.slobodanpraljak.com/>

MATERIJALI/RATNI%20DOKUMENTI/PLANOVI\_SPORAZUMI\_IZJAVE\_O\_USTAVNOM-USTROJSTVU\_BiH\_1991\_1995/60.pdf; Stavovi Naše stranke o teritorijalnoj organizaciji, Sarajevo, 2012.

<http://www.radiosarajevo.ba/novost/83679#>; Pavić, V. (2010) Veličina lokalnih jedinica –

europske tendencije i hrvatske nedoumice. [http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje\\_files/2010-1%2005%20Pavic.pdf](http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje_files/2010-1%2005%20Pavic.pdf);

Koprić, I. (2010) Karakteristike sustava lokalne samouprave u Hrvatskoj, Hrvatska javna uprava, Zagreb, [http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje\\_files/2010-2%2004%20Kopric.pdf](http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje_files/2010-2%2004%20Kopric.pdf)

<sup>43</sup> <http://www.hercegovina.info/vijesti/vijesti/bih/novo-uredjenje-fbih-ili-bankrot>

<sup>44</sup> Brnjas, Z. Regionalizacija jedinica lokalne samouprave

<http://zlatkobrnjas.files.wordpress.com/2013/01/5-regionalizacija-jedinca-lokalne-samouprave-rh.pdf>;

Hercegovine<sup>47 48 49 50 51 52</sup>. Treći zaključak, administrativna regionalizacija je „lažni“ „prividni“ problem<sup>53</sup>. Stvarni problem je nepostojanje konsenzusa o temeljnim vrijednostima, o onome što je sadržaj, suština regionalnog razvoja, a ne njegova forma.<sup>54 55</sup> Četvrti zaključak, ono što je stvarno bitno je mogućnost funkcioniranja regija kao rezultata administrativne regionalizacije, regija kao okvira za poboljšavanje života koji živimo i sloboda koje uživamo<sup>56</sup>

---

Lukić, S (2014) 99 gradova koje treba odmah ukinuti <http://globus.jutarnji.hr/hrvatska/99-gradova-koje-treba-odmah-ukinuti>

<sup>45</sup> Anon. (2008) Administracija i državne službe u 27 država članica EU

<http://suk.gov.rs/dotAsset/12238.pdf>

<sup>46</sup> Trnka, K et al. (2013) Ustavne promjene Federacije BiH, Sarajevo,

<http://bljesak.info/rubrika/vijesti/clanak/pripremljeno-188-preporuka-za-reformu-ustava-federacije-bih/8427>

<sup>47</sup> Rodić, R. (2008) Kreiranje i uvođenje novog modela raspolaganja I vlasništva nad lokalnim resursima u BiH, Ekonomski institut Banjaluka,

<http://www.ekinst.org/cms/upload/1.%20Kreiranje%20i%20uvodjenje%20modela%20raspolaganja%20i%20vlasništva%20nad%20lokalnim%20resursima%20u%20BiH.pdf> Mijačić, D. (2012)

Regionalizacija, regionalizam i regionalni razvoj u RS,

[http://www.lokalnirazvoj.org/upload/Book/Document/2012\\_06/Inter\\_Newsletter\\_1.pdf](http://www.lokalnirazvoj.org/upload/Book/Document/2012_06/Inter_Newsletter_1.pdf)

<sup>48</sup> Trnka, K. (2013) Specifičnost ustavnog uređenja BiH. Reviza za ustavnu reformu i filozofiju prava, <http://revus.revues.org/110>

<sup>49</sup> K+Trnka, K. (2014) Kako preurediti Federaciju BiH? <http://forum.avaz.ba/showthread.php?4855-Kako-preurediti-FBiH>

<sup>50</sup> <http://www.slobodnaevropa.org/content/reakcije-izjave-o-ukidanju-kantona-i-fbih-neodgovorne/25087540.html>; <http://dalje.com/hr-svijet/zubak--u-federaciji-bih-je-najbolje-donijeti-novi-ustav/475820>; <http://www.slobodnaevropa.org/content/reakcije-izjave-o-ukidanju-kantona-i-fbih-neodgovorne/25087540.html>; [http://www.hrsvijet.net/index.php?option=com\\_content&view=article&id=25995:kolumna-mio-relota-cilj-reforme-federacije-bih-je-legitimiranje-dominacije-bonjaka-&catid=58:mio-relota&Itemid=336](http://www.hrsvijet.net/index.php?option=com_content&view=article&id=25995:kolumna-mio-relota-cilj-reforme-federacije-bih-je-legitimiranje-dominacije-bonjaka-&catid=58:mio-relota&Itemid=336)

<sup>51</sup> <http://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/mile-lasic-ili-ce-politicari-prihvatiti-prijedlog-za-reformu-fbih-ili-ce-ih-pomesti-nemiri->

<sup>52</sup> Trnka, K. (2010) Federacija BiH Paralelna kriza

<http://www.crisisgroup.org/-/media/Files/europe/balkans/bosnia-herzegovina/209%20Federation%20of%20Bosnia%20and%20Herzegovina%20-%20A%20Parallel%20Crisis%20BOSNIAN.pdf>

<sup>53</sup> Smić, M. et al. (2007) Efikasan opštinski menadžer, Centar za slobodne izbore i demokratiju, Beograd, <http://cesid.org/images/Efikanan%20op%C5%A1tinski%20menad%C5%BEer.pdf>

<sup>54</sup> Sadiković, E. (2014) Federalizacija BiH rješenje za BiH ili korak ka njenoj dezintegraciji, <http://www.magazinplus.eu/clanak/doc-dr-elmir-sadikovic-federalizacija-rjesenje-za-bosnu-i-hercegovinu-ili-korak-ka-njenoj-dezintegraciji/>

<sup>55</sup> <http://www.nasastranka.ba/en/projekcija-ustava-bih>

<sup>56</sup> Draganić, A. et al (2006) Strateški plan razvoja lokalne samouprave u BiH, Savez gradova i općina, Banjaluka,

<http://www.sogfbih.ba/uploaded/download/Strateski%20plan%20razvoja%20lokalne%20samouprave%20u%20BiH.pdf>



<sup>57</sup>. Sloboda izbora i kontrola nad vlastitim razvojem je suštinski aspekt ekonomske, socijalne i svake druge održivosti administrativne regionalizacije.<sup>58 59</sup>

U periodu od 70-ih godina prošlog stoljeća radilo se na formiranju koherentnog i jedinstvenog teritorijalnog okvira za prikupljanje i kompiliranje statističkih podataka, kao osnove za kreiranje strategija, planova i politika. U tom procesu oblikovanja statističke regionalizacije ili teritorijalnih jedinica za potrebe statistike mogu se uočiti i analizirati promjene u sljedećim periodima: 1995-99; 1999-2003; 2003-2006; 2006-2010 i dalje.<sup>60</sup> Statistika regionalizacija Bosna i Hercegovine u skladu sa ciljevima, principima, načelima i kriterijima EUROSTAT-a i iskustvima zemalja koje su definirale statističke regije je jedna od obaveza koju je Bosna i Hercegovina preuzela potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i koju do sada nije ispunila.<sup>61</sup> I drugim zemljama je trebalo dosta vremena da pronađu optimalno rješenje regionalizacije za potrebe statistike.<sup>62 63 64</sup>. Na listi EUROSTAT-a trenutno se nalazi 98 NUTS-1, 272 NUTS-2 i 1315 NUTS-3 regiona<sup>65 66</sup> Statistička regionalizacija<sup>67</sup> je trebala biti rješenje i kvalitetna statistička osnova za kreiranje strategija, politika, pristupanje euroregijama, fondovima i programima. Međutim, trenutno je statistička regionalizacija više problem, jer diskusija u akademskim, politički, javnim, stručnim krugovima vezano za ovu, na prvi pogledu, stručnu temu ne nudi odgovor nego otvara brojna nova i stara pitanja. Kriteriji i principi, kao i iskustva mogu biti od koristi u traženju rješenja, ali treba imati u vidu je uočeno signifikantno odstupanje od kriterija, posebno kriterija demografske veličine, i u starim i u novim članicama kod oblikovanja

---

<sup>57</sup> Blažić, (2014) Ni općine koje imamo ne rade, a komali nove <http://www.vijesti.me/vijesti/blazic-ni-opstine-koje-imamo-ne-rade-a-kamoli-nove-clanak-187213>

<sup>58</sup> Sen, A. (2002) Razvoj kao sloboda, Filip Višnjić, Beograd; Todaro, P. M. i Smith, C. S. (2006) Ekonomski razvoj, Šahinpašić Sarajevo, Sarajevo

<sup>59</sup> Radić Milosavljević, I. (2012) Tipične nadležnosti regiona: evropska iskustva, [http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=ivana\\_radicmilosavljevic](http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=ivana_radicmilosavljevic)

<sup>60</sup> [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/history\\_nuts](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/history_nuts)

<sup>61</sup> Osmanković et al. (2009) Statistička (NUTS) regionalizacija Bosne i Hercegovine, Ekonomski institut Sarajevo, Odbor za ekonomske nauke Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo

<sup>62</sup> Hadžović, D. i Hodović, M. (2012) Kako do podjele BiH na statističke regije? Policy Brief Centar za sigurnosne studije, Sarajevo

<sup>63</sup> Lilić, S. et al. (2009) Evropski dokumenti o regionalnoj autonomiji, Zaječar, [http://www.raris.org/download/regionalizacija/Regionalizacija\\_brosura-srpski.pdf](http://www.raris.org/download/regionalizacija/Regionalizacija_brosura-srpski.pdf)

<sup>64</sup> Zaključci Vijeća Ministara o statističkim teritorijalnim jedinicama (2012)

[http://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/sjednice/zakljucci\\_sa\\_sjednica/default.aspx?id=13252&langTag=hr-HR](http://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/sjednice/zakljucci_sa_sjednica/default.aspx?id=13252&langTag=hr-HR)

<sup>65</sup> [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/introduction](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/introduction)

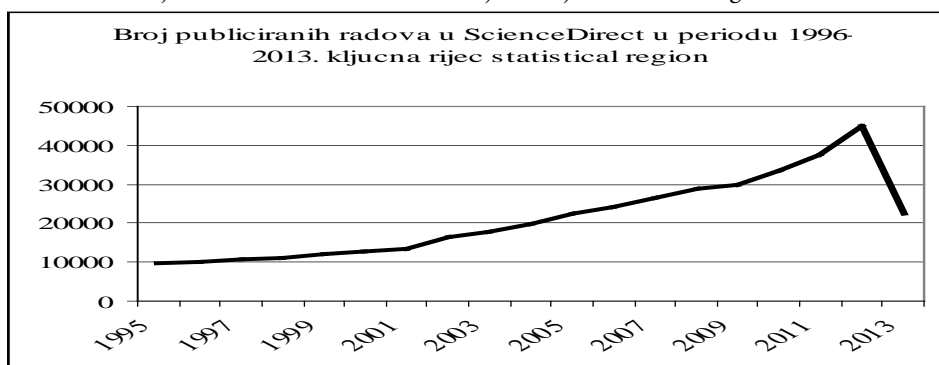
<sup>66</sup> [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics\\_explained/index.php/Glossary:NUTS](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:NUTS)

<sup>67</sup> [http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP\\_PUB\\_WELC](http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP_PUB_WELC)

statističkih regija na drugom i trećem nivou<sup>68</sup>. U traženju rješenja korisna bi mogla biti analiza iskustava zemalja članica EU<sup>69</sup> i zemalja ne članica EU<sup>70</sup>.

Pretraživanje ključne riječi „statistics regions“ u ScienceDirect bazi rezultira sa 521220 naslova<sup>71</sup> U periodu do 1995. objavljeno je preko 117 hiljada radova, a u periodu poslije 1995. preko 404 hiljade publikacije ili oko 3,5 puta više. Analiza perioda pokazuje tendenciju rasta. Maksimalan interes je evidentiran u 2013. (preko 45 hiljada radova).<sup>72</sup>

Slika 3: Broj rezultata u ScienceDirect za ključna riječ „statistical region“ 1996-2013.



Izvor:

[http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557218899&\\_sort=&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccae3fdaa1255b3da1da&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557218899&_sort=&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccae3fdaa1255b3da1da&searchtype=a)

<sup>68</sup> Više vidjeti radovi Osmanković et al u periodu 2000-2010.

<sup>69</sup>

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/correspondence\\_tables/national\\_structures\\_eu](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/correspondence_tables/national_structures_eu)

<sup>70</sup>

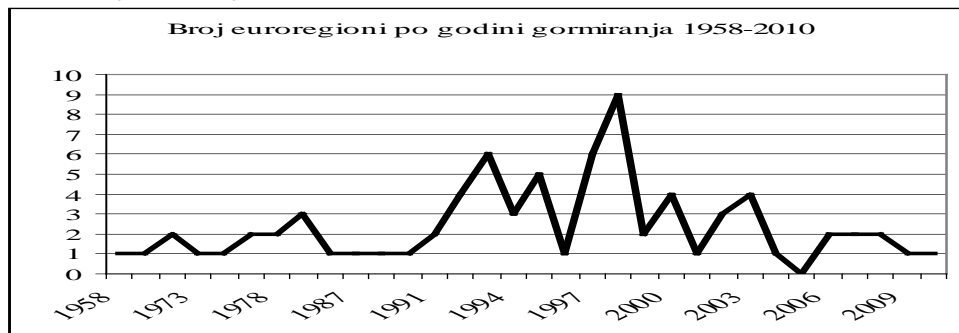
[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/correspondence\\_tables/national\\_structures\\_non\\_eu](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/correspondence_tables/national_structures_non_eu)

<sup>71</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557218899&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccae3fdaa1255b3da1da&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557218899&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccae3fdaa1255b3da1da&searchtype=a)

<sup>72</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557218899&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccae3fdaa1255b3da1da&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557218899&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccae3fdaa1255b3da1da&searchtype=a)

Evropa koristi pojam euroregion da označi institucionaliziranu transnacionalnu prekograničnu kooperaciju regija ili dijelova teritorije dvije ili više zemalja<sup>73</sup>. Kao što se može vidjeti, interes za formiranje euroregiona mjereno brojem formiranih regiona po godinama je oscilirao (ukupno 97). Maksimum je bio u 1998. kada je utemeljeno devet euroregiona. Bosna i Hercegovina participira u sljedećim euroregionima: Dunav-Drava-Sava od 1998.<sup>74 75</sup>, Drina-Sava-Majeveca (Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Srbija) od 2003., Jadranska euroregija od 2006 (Albanija, BiH, Hrvatska, Italija, Crna gora i Slovenija).<sup>76</sup> Prema Regulativi od 1082/2006 postoji mogućnost formiranja The European Grouping for Territorial Cooperation (EGTC), koje imaju obavezno skupštinu i direktora<sup>77</sup>. Od 1985. postojala je mogućnost formiranja (EEIG) European Economic Interest Grouping (Regulacija 2137/85)<sup>78</sup>

Slika 4: Pregled euroregiona formiranih u periodu 1958-2010.



Izvor: [http://en.wikipedia.org/wiki/List\\_of\\_Euroregions](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Euroregions) . za jedan euroregion nedostaje podatak o godini formiranja

Euroregion, kao ključna riječ u ScienceDirect<sup>79</sup> javlja se 60 puta. Radovi su nastali u periodu od 1992. Produkcija radova na ovu temu je oscilirala, ali pokazuje tendenciju rasta.<sup>80</sup>

<sup>73</sup> <http://en.wikipedia.org/wiki/Euroregion>

<sup>74</sup> [http://hr.wikipedia.org/wiki/Euroregija\\_Dunav-Drava-Sava](http://hr.wikipedia.org/wiki/Euroregija_Dunav-Drava-Sava)

<sup>75</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/List\\_of\\_Euroregions](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Euroregions) Na posljednjoj listi ne nalazi se euroregion Dunav-Sava-Drava

<sup>76</sup>

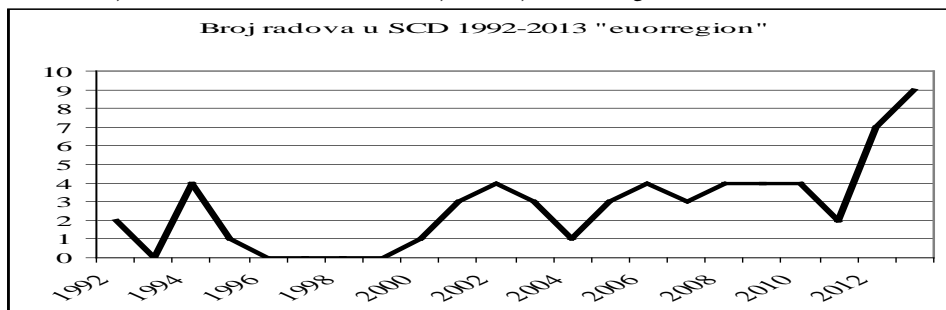
[http://www.adriaticionianeuroregion.eu/index.php?option=com\\_content&view=article&id=68&Itemid=53&lang=hr](http://www.adriaticionianeuroregion.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=53&lang=hr)

<sup>77</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/European\\_Grouping\\_for\\_Territorial\\_Cooperation](http://en.wikipedia.org/wiki/European_Grouping_for_Territorial_Cooperation)

<sup>78</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/European\\_economic\\_interest\\_grouping](http://en.wikipedia.org/wiki/European_economic_interest_grouping)

<sup>79</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557189321&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&cmd5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557189321&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&cmd5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a)

Slika 5: Broj rezultata u ScineceDirect za ključnu riječ „euroregia“ 1992-2013.



Izvor:

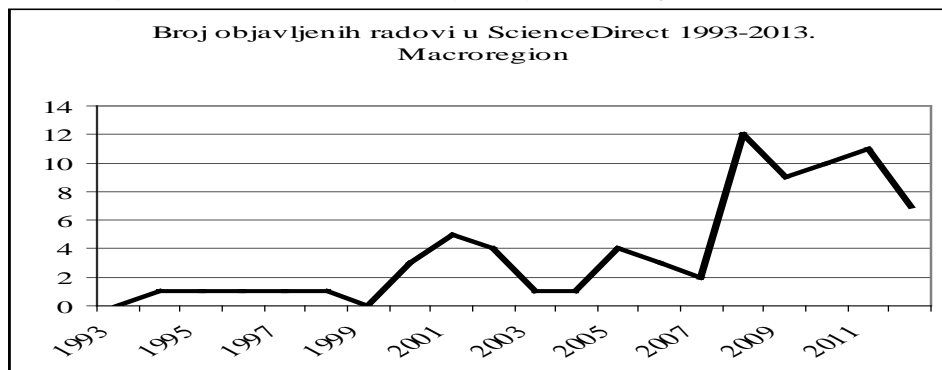
[http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557189321&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557189321&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a)

U istoj bazi objavljena su 134 rada gdje je ključna riječ makoregion<sup>81</sup> Do 1992. objavljen je 41 rad, a poslije 93 rada ili 2,3 puta više. Interes za ovu temu oscilira, ali sa trendom rasta. Maksimalan interes, mjeran brojem publiciranih radova, je bio u 2011.

<sup>80</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557189321&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557189321&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a)

<sup>81</sup> [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557206860&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=b6d0f03f396940256945ca9ec6801f20&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557206860&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=b6d0f03f396940256945ca9ec6801f20&searchtype=a)

Slika 6: Broj rezultata u ScienceDirect za ključnu riječ „macroregion“ 1992-2013.



Izvor:

[http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=557206860&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=b6d0f03f396940256945ca9ec6801f20&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=557206860&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=b6d0f03f396940256945ca9ec6801f20&searchtype=a)

Na nivou Evrope formirane su četiri makroregije za potrebe strateškog planiranja i koordinacije politika, fondova i programa, i to: Baltička, Dunavska, Alpska i Jadransko-jonska<sup>82</sup>. Bosna i Hercegovina je član dvije evropske makroregije Dunavske<sup>83</sup> i Jadransko-jonske<sup>84</sup>. Članovi Dunavske makroregije su: Njemačka, Austrija, Mađarska, Češka, Slovačka, Slovenija, Bugarska, Rumunija i Hrvatska. Bosna i Hercegovina je zajedno sa Srbijom i Crnom gorom pridruženi član, a zemlje susjedi su Moldova i Ukraina. To je prostor sa oko 115 miliona stanovnika.<sup>85</sup> Formiranje makroregije trebalo bi osigurati sljedeće koristi, i to: brži i čistiji transport, jeftiniju i sigurniju energiju, kvalitetniji okoliš, prosperitet, turističku i kulturnu atraktivnost makroregije, sigurnost. Kao prioritetna područja za unaprjeđenje identificirani su: transport, energija, okoliš, socio-ekonomski razvoja i sigurnost. Rješavanje mnogih problema ove makroregije pokriveno je politikama Evropske unije, kao i benefitima po osnovu kooperacije. Jadransko-jonsku makroregiju čine četiri zemlje članice Evropske unije: Hrvatska, Grčka, Italija i Slovenija, kao i još četiri zemlje Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna gora i Srbija. Osnovni ciljevi strategije ove makroregije su da promovira održivi ekonomski i socijalni prosperitet regije kroz rast i kreiranje radnih mjesta, unaprjeđenje atraktivnosti, kompetitivnosti i povezanosti, kao i kroz zaštitu okoliša<sup>86</sup>. Za Bosnu i Hercegovinu može biti ili morala bi biti i relevantna Strategija Jugoistočne Evrope do 2020.

<sup>82</sup> [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/cooperate/macro\\_region\\_strategy/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/macro_region_strategy/index_en.cfm)

<sup>83</sup> <http://www.danube-region.eu/>

<sup>84</sup> [http://www.interact-eu.net/macro\\_regional\\_strategies/macro\\_regional\\_strategies/283/3921](http://www.interact-eu.net/macro_regional_strategies/macro_regional_strategies/283/3921)

<sup>85</sup> <http://www.danube-region.eu/about/the-danube-region>

<sup>86</sup> [http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea\\_basins/adriatic\\_ionian/documents/com\\_2012\\_713\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/adriatic_ionian/documents/com_2012_713_en.pdf)

Vijeća za regionalnu kooperaciju (RCC), kao i EU2020<sup>87</sup> Strateški ciljevi razvoja Jugoistočne Evrope su da se poboljšaju uvjeti života u regionu, podigne kompetitivnost i razvoj slijedeći strategiju Evropa 2020. Prema tome, Bosna i Hercegovina je dio nadnacionalnih evropskih makoregija i teritorijalnih integracija, koje su definirale strategije razvoja do 2020. Bosna i Hercegovina u vezi sa ostvarivanjem ovih strategija ima određene obaveze, ali i mogućnosti, odnosno šanse.

## ZAKLJUČAK

Interes, mjeran brojem publiciranih radova u analiziranim naučnim bazama, kao i bazama međunarodnih institucija pokazuje kontinuirani rast broja radova kod kojih se kao ključna riječ identificira regionalizacije, ali i određene specifične regije: administrativna, statistička, euroregija i evropska makoregija. Ukupna produkcija u periodu nakon 1990. znatno je veća od produkcije u prethodnom periodu. Broj objavljenih radova u analiziranom periodu od 1992. odnosno 1995. do 2013. za najveći broj analiziranih pojmova iz godine u godinu raste. I u slučaju kada postoje određene oscilacije, analiza pokazuje trend rasta. Prema tome, dokazano je da postoji interes, da je evidentan trend rasta. Dokazano je da stvarnost kreira izazove za regionalnu nauku, posebno vezano za kriterije i modele regionalizacije. Javnost i politika često regionalizaciju, preciznije novu regionalizaciju, nove regije, novu regionalnu autonomiju, nove općine, teritorijalne zajednice apostrofiraju kao rješenje socijalnih i ekonomskih problema. Primjera ima dosta u Bosni i Hercegovini (pitanje trećeg entiteta, pitanje održivosti određenih općina, pitanje zakona o glavnom gradu, pitanje transformacije iz općine u grad, drugo), ali i zemljama nečlanicama Evropske unije (na primjer Srbija, Ukraina), kao i u zemljama članicama Evropske unije (Italija, Španija, Velika Britanija, Austrija, Hrvatska, Slovenija, itd). I pored toga i dalje su ostala otvorena brojna pitanja vezana za međuzavisnost regionalizacije i razvoja. Da li „bogatstvo naroda“ zavisi od regionalizacije? Da li regionalizacija i regionalna kooperacija mogu osigurati „kraj siromaštva“? Da li je regionalizacija „mogućnost našeg doba“ da se reducira i/ili eliminiira siromaštvo? Raste li značaj regionalizacije u „doba neizvjesnosti“, u doba krize? U kakvom odnosu je regionalizacija sa „moći i razvojem“? Kako i koliko regionalizacija utječe na to „kako se zemlje natječu“? Kakva je veza između regionalizacije i slobode, mogućnosti funkcioniranja? Da li je regionalizacija rješenje ili problem koji odlaže rješavanje. Istraživači i kreatori politike još tragaju za optimalnom regionalizacijom svjesni da ona jeste potreban, ali ne i dovoljan uvjet i odgovor na aktualna socijalna i razvojna pitanja. Otvoreno je pitanje da li su mogućnosti recentnih regionalizacija i šanse koje daju regionalne strategije socijalno i ekonomski valorizirane. Može se ponuditi fleksibilan okvir, koji se temelji na konsenzusu o temeljnim vrijednostima određenog prostora (egzistencija, samopoštovanje, sloboda), ali suštinu, sadržaj, razvoj, funkciju, život, „duh“, sposobnost funkcioniranja moraju osiguravati oni koji žive u osnovnim teritorijalnim jedinicama, općinama, regijama, euroregijama, evropskim makroregijama.

---

<sup>87</sup> <http://www.rcc.int/pages/62/south-east-europe-2020-strategy>

## LITERATURA

1. Anon. (2008) Administracija i državne službe u 27 država članica EU  
<http://suk.gov.rs/dotAsset/12238.pdf>
2. Anon. (2011) Zbornik radova Primjena evropskih standarda Centar za demokratiju  
file:///C:/Documents%20and%20Settings/jasmina.osmankovic/My%20Documents/Downloads/P  
rimenom+evropskih+standarda+do+regionalnog+razvoja%252c+zbornik.pdf
3. Armstrong H. i Taylor, J. (2000) *Regional Economics and Policy*, Blackwell Publishing, Oxford
4. Barbić, J. (2010) *Nova hrvatska lokalna i regionalna samouprava*, HAZU, Zagreb
5. Blažić, I. (2014) Ni općine koje imamo ne rade, a komali nove  
<http://www.vijesti.me/vijesti/blazic-ni-opstine-koje-imamo-ne-rade-a-kamoli-nove-clanak-187213>
6. Bogunović, A. (2001) *Ekonomске integracije i regionalna politika*, WTO, NAFTA, Univerzitet, Zagreb;
7. Bogunović, A. (2011) *Regionalna ekonomika i politika*, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb;
8. Brnjas, Z. Regionalizacija jedinica lokalne samouprave preuzeto sa:  
<http://zlatkobrnjas.files.wordpress.com/2013/01/5-regionalizacija-jedinca-lokalne-samouprave-rh.pdf>;
9. Brnjas, Z. Regionalizacija jedinica lokalne samouprave preuzeto sa:  
<http://zlatkobrnjas.files.wordpress.com/2013/01/5-regionalizacija-jedinca-lokalne-samouprave-rh.pdf>
10. Dawkins, I. C. (2013) *Regional Development Theory: Conceptual Foundations, Classic Works, and Recent Development*, 370, *Journal of Planning Literature*, str.131-172
11. Dayton Agreement (1995) Dayton
12. Draganić, A. et al (2006) *Strateški plan razvoja lokalne samouprave u BiH*, Savez gradova i općina, Banjaluka, preuzeto sa:  
<http://www.sogfbih.ba/uploaded/download/Strateski%20plan%20razvoja%20lokalne%20samouprave%20u%20BiH.pdf>
13. Gablbraith, K. J. (1977) *Doba neizvjesnosti*, Stavrnost Zagreb, Zagreb;
14. Hadžović, D. i Hodović, M. (2012) *Kako do podjele BiH na statističke regije?* Policy Brief Centar za sigurnosne studije, Sarajevo
15. Krešić, I. (1977) *Prostorna ekonomija – osnove teorije lokacije, razmjesta i organizacije u prostoru*, Informator Zagreb, Zagreb
16. Lilić, S. et al. (2009) *Evropski dokumenti o regionalnoj autonomiji*, Zaječar, preuzeto sa:  
[http://www.raris.org/download/regionalizacija/Regionalizacija\\_brosura-srpski.pdf](http://www.raris.org/download/regionalizacija/Regionalizacija_brosura-srpski.pdf)
17. Lukić, S (2014) *99 gradova koje treba odmah ukinuti* preuzeto sa:  
<http://globus.jutarnji.hr/hrvatska/99-gradova-koje-treba-odmah-ukinuti>

18. North, C. D. (2003) Institucije, institucionalna promjena i ekonomska uspješnost, MASMEDIA, Zagreb
19. Olson, M. (2002) Moć i razvoj, Stubovi kulture Beograd, Beograd
20. Osmanković et al. (2009) Statistička (NUTS) regionalizacija Bosne i Hercegovine, Ekonomski institut Sarajevo, Odbor za ekonomske nauke ANUBiH, Sarajevo
21. Radić Milosavljević, I. (2012) Tipične nadležnosti regiona: evropska iskustva, preuzeto sa: [http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=ivana\\_radicmilosavljevic](http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=ivana_radicmilosavljevic)
22. Rodić, R. (2008) Kreiranje i uvođenje novog modela raspolaganja i vlasništva nad lokalnim resursima u BiH, Ekonomski institut Banjaluka, preuzeto sa: <http://www.ekinst.org/cms/upload/1.%20Kreiranje%20i%20uvodjenje%20modela%20raspolaganja%20i%20vlasnistva%20nad%20lokalnim%20resursima%20u%20BiH.pdf>
23. Mijačić, D. (2012) Regionalizacija, regionalizam i regionalni razvoj u RS, preuzeto sa: [http://www.lokalnirazvoj.org/upload/Book/Document/2012\\_06/Inter\\_Newsletter\\_1.pdf](http://www.lokalnirazvoj.org/upload/Book/Document/2012_06/Inter_Newsletter_1.pdf)
24. Sachs, J. (2007) Kraj siromaštva – ekonomske mogućnosti našg doba, ALGORITAM Zagreb, Zagreb
25. Sadiković, E. (2014) Federalizacija BiH rješenje za BiH ili korak ka njenoj dezintegraciji, preuzeto sa: <http://www.magazinplus.eu/clanak/doc-dr-elmir-sadikovic-federalizacija-rjesenje-za-bosnu-i-hercegovinu-ili-korak-ka-njenoj-dezintegraciji/>
26. Sen, A. (2002) Razvoj kao sloboda, Filip Višnjić Beograd, Beograd
27. Smić, M. et al. (2007) Efikasan opštinski menadžer, Centar za slobodne izbore i demokratiju, Beograd, preuzeto sa: <http://cesid.org/images/Efikasan%20op%C5%A1tinski%20menad%C5%BEer.pdf>
28. Smith, A. (1952) Bogatstvo naroda, Kultura Beograd, Beograd
29. Soros, G. (1999) Kriza globalnog kapitalizma, RABIC, Sarajevo
30. Stavovi Vlade Bosne i Hercegovine o teritorijalnoj organizaciji, Sarajevo, 1992. preuzeto sa: [http://www.slobodanpraljak.com/MATERIJALI/RATNI%20DOKUMENTI/PLANOV\\_I\\_SPORAZUMI\\_IZJAVE\\_O\\_USTAVNOM-USTROJSTVU\\_BiH\\_1991\\_1995/60.pdf](http://www.slobodanpraljak.com/MATERIJALI/RATNI%20DOKUMENTI/PLANOV_I_SPORAZUMI_IZJAVE_O_USTAVNOM-USTROJSTVU_BiH_1991_1995/60.pdf)
31. Stavovi Naše stranke o teritorijalnoj organizaciji, Sarajevo, 2012. preuzeto sa: [http://www.radiosarajevo.ba/no\\_vost/83679#](http://www.radiosarajevo.ba/no_vost/83679#);
32. Pavić, V. (2010) Veličina lokalnih jedinica – europske tendencije i hrvatske nedoumice. Preuzeto sa [http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje\\_files/2010-1%2005%20Pavic.pdf](http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje_files/2010-1%2005%20Pavic.pdf);
33. Koprić, I. (2010) Karakteristike sustava lokalne samouprave u Hrvatskoj, Hrvatska javna uprava, Zagreb, preuzeto sa: [http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje\\_files/2010-2%2004%20Kopric.pdf](http://www.iju.hr/HJU/HJU/preuzimanje_files/2010-2%2004%20Kopric.pdf)
34. Todaro, P. M. i Smith, C. S. (2006) Ekonomski razvoj, Šahinpašić Sarajevo, Sarajevo
35. Trnka, K et al. (2013) Ustavne promjene Federacije BiH, Sarajevo, preuzeto sa: <http://bljesak.info/rubrika/vijesti/clanak/pripremljeno-188-preporuka-za-reformu-ustava-federacije-bih/8427>



36. Trnka, K. (2010) Federacija BiH Paralelna kriza, preuzeto sa:  
<http://www.crisisgroup.org/-/media/Files/europe/balkans/bosnia-herzegovina/2009%20Federation%20of%20Bosnia%20and%20Herzegovina%20-20A%20Parallel%20Crisis%20BOSNIAN.pdf>
37. Trnka, K. (2013) Specifičnost ustavnog uređenja BiH. Reviza za ustavnu reformu i filozofiju prava, preuzeto sa: <http://revus.revues.org/1102>
38. Trnka, K. (2014) Kako preurediti Federaciju BiH? Preuzeto sa:  
<http://forum.avaz.ba/showthread.php?4855-Kako-preurediti-FBiH>
39. Vietor, K. H. R. (2010) Kako se zemlje natječu – strategija, struktura i državno upravljanje u globalnoj ekonomiji, Harvard Business School Press, MATE Zagreb, Zagreb
40. Zaključci Vijeća Ministara o statističkim teritorijalnim jedinicama (2012) preuzeto sa:  
[http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/zakljucci\\_sa\\_sjednica/default.aspx?id=13252&langTag=hr-HR](http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/zakljucci_sa_sjednica/default.aspx?id=13252&langTag=hr-HR)
41. Zakon o lokalnoj samoupravi preuzeto sa: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mults/Documents/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20%D0%BE%20%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D1%98%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%81%D0%BB.%20%D0%B3%D0%BB.%20101%2004%20%2042%2005%20118%2005%20%2098%2013.pdf>

## Linkovi

1. [http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP\\_PUB\\_WELC](http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP_PUB_WELC)
2. [http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea\\_basins/adriatic\\_ionian/documents/com\\_2012\\_713\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/adriatic_ionian/documents/com_2012_713_en.pdf)
3. [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/cooperate/macro\\_region\\_strategy/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/macro_region_strategy/index_en.cfm)
4. <http://elibrary.worldbank.org/action/doSearch?AllField=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina>
5. [http://en.wikipedia.org/wiki/Bosnia\\_and\\_Herzegovina](http://en.wikipedia.org/wiki/Bosnia_and_Herzegovina)
6. [http://en.wikipedia.org/wiki/Br%C4%8Dko\\_District](http://en.wikipedia.org/wiki/Br%C4%8Dko_District)
7. [http://en.wikipedia.org/wiki/Cantons\\_of\\_the\\_Federation\\_of\\_Bosnia\\_and\\_Herzegovina](http://en.wikipedia.org/wiki/Cantons_of_the_Federation_of_Bosnia_and_Herzegovina)
8. [http://en.wikipedia.org/wiki/European\\_economic\\_interest\\_grouping](http://en.wikipedia.org/wiki/European_economic_interest_grouping)
9. [http://en.wikipedia.org/wiki/European\\_Grouping\\_for\\_Territorial\\_Cooperation](http://en.wikipedia.org/wiki/European_Grouping_for_Territorial_Cooperation)
10. <http://en.wikipedia.org/wiki/Euroregion>
11. [http://en.wikipedia.org/wiki/Washington\\_Agreement](http://en.wikipedia.org/wiki/Washington_Agreement);  
[http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace\\_agreements/washagree\\_03011994.pdf](http://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/washagree_03011994.pdf); <http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/peace/BoH%2019940301.pdf>
12. [http://en.wikipedia.org/wiki/List\\_of\\_Euroregions](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Euroregions)
13. [http://en.wikipedia.org/wiki/Municipalities\\_of\\_Republika\\_Srpska](http://en.wikipedia.org/wiki/Municipalities_of_Republika_Srpska)
14. [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/history\\_nuts](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/history_nuts)

15. [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/introduction](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/introduction)
16. [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/correspondence\\_tables/national\\_structures\\_eu](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/correspondence_tables/national_structures_eu)
17. [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts\\_nomenclature/correspondence\\_tables/national\\_structures\\_non\\_eu](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/correspondence_tables/national_structures_non_eu)
18. [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics\\_explained/index.php/Glossary:NUTS](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:NUTS)
19. [http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult\\_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0](http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0)
20. [http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult\\_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0#queryText=regionalization+&tab=europa](http://europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?SMODE=2&ResultCount=10&Collection=EuropaFull&Collection=EuropaSL&Collection=EuropaPR&ResultMaxDocs=200&qtype=simple&DefaultLG=en&ResultTemplate=%2Fresult_en.jsp&page=1&QueryText=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&y=0&x=0#queryText=regionalization+&tab=europa)
21. [http://hr.wikipedia.org/wiki/Euroregija\\_Dunav-Drava-Sava](http://hr.wikipedia.org/wiki/Euroregija_Dunav-Drava-Sava)
22. <http://link.springer.com/search?facetdiscipline=%22Economics%22&query=regionalization&sortOrder=newestFirst>
23. <http://link.springer.com/search?query=regionalization&facetdiscipline=%22Economics%22>
24. <http://link.springer.com/search?query=regionalization&sortOrder=oldestFirst&facetdiscipline=%22Economics%22>
25. [http://scholar.google.com/scholar?hl=en&q=Regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&btnG=&as\\_sdt=1%2C5&as\\_sdtp=](http://scholar.google.com/scholar?hl=en&q=Regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&btnG=&as_sdt=1%2C5&as_sdtp=)
26. [http://scholar.google.com/scholar?q=Regionalizacija+&btnG=&hl=en&as\\_sdt=0%2C5](http://scholar.google.com/scholar?q=Regionalizacija+&btnG=&hl=en&as_sdt=0%2C5)
27. [http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization&btnG=&hl=en&as\\_sdt=0%2C5](http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization&btnG=&hl=en&as_sdt=0%2C5)
28. [http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization+bosnia+and+herzegovina&btnG=&hl=en&as\\_sdt=0%2C5](http://scholar.google.com/scholar?q=regionalization+bosnia+and+herzegovina&btnG=&hl=en&as_sdt=0%2C5)
29. [http://search.un.org/search?ie=utf8&site=un\\_org&output=xml\\_no\\_dtd&client=UN\\_Website\\_en&num=10&lr=lang\\_en&proxystylesheet=UN\\_Website\\_en&oe=utf8&q=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&Submit=Go](http://search.un.org/search?ie=utf8&site=un_org&output=xml_no_dtd&client=UN_Website_en&num=10&lr=lang_en&proxystylesheet=UN_Website_en&oe=utf8&q=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina&Submit=Go)
30. [http://search.un.org/search?q=regionalization+&btnG=Search+UN+Website&output=xml\\_no\\_dtd&client=UN\\_Website\\_en&num=10&lr=lang\\_en&proxystylesheet=UN\\_Website\\_en&oe=UTF-8&ie=UTF-8&Submit=Go&ulang=hr&sort=date%3AD%3AL%3Ad1&entqrm=0&ud=1&exclude\\_apps=1&site=un\\_org](http://search.un.org/search?q=regionalization+&btnG=Search+UN+Website&output=xml_no_dtd&client=UN_Website_en&num=10&lr=lang_en&proxystylesheet=UN_Website_en&oe=UTF-8&ie=UTF-8&Submit=Go&ulang=hr&sort=date%3AD%3AL%3Ad1&entqrm=0&ud=1&exclude_apps=1&site=un_org)
31. <http://search.worldbank.org/all?qterm=regionalization+&title=&filetype=>
32. <http://search.worldbank.org/all?qterm=regionalization+Bosnia+and+Herzegovina>
33. [http://www.adriaticionianeuroregion.eu/index.php?option=com\\_content&view=article&id=68&Itemid=53&lang=hr](http://www.adriaticionianeuroregion.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=53&lang=hr)
34. <http://www.danube-region.eu/>
35. <http://www.danube-region.eu/about/the-danube-region>

36. <http://www.efsa.unsa.ba/bic/ba/baze-podataka>
37. <http://www.hercegovina.info/vijesti/vijesti/bih/novo-uredjenje-fbih-ili-bankrot>
38. [http://www.interact-eu.net/macro\\_regional\\_strategies/macro\\_regional\\_strategies/283/3921](http://www.interact-eu.net/macro_regional_strategies/macro_regional_strategies/283/3921)
39. <http://www.nasastranka.ba/en/projekcija-ustava-bih>
40. <http://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/mile-lasic-ili-ce-politicari-prihvati-prijedlog-za-reformu-fbih-ili-ce-ih-pomesti-nemiri->
41. <http://www.sciencedirect.com/>
42. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557177250&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557177250&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a)
43. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557177250&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557177250&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=1583c7b1c754498ec07d5afd82bcda46&searchtype=a)
44. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557195866&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=d9455d1526439eb0366cfd5fc53b2274&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557195866&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=d9455d1526439eb0366cfd5fc53b2274&searchtype=a)
45. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557217139&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=7cdf53dc3acd0f5055b620d518e0709e&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557217139&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=7cdf53dc3acd0f5055b620d518e0709e&searchtype=a)
46. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557218899&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccea3fdaa1255b3da1da&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557218899&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccea3fdaa1255b3da1da&searchtype=a)
47. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557218899&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccea3fdaa1255b3da1da&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557218899&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=487a4d52a0b4ccea3fdaa1255b3da1da&searchtype=a)
48. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557189321&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557189321&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a)
49. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-557189321&\\_sort=r&\\_st=13&view=c&\\_acct=C000228598&\\_version=1&\\_urlVersion=0&\\_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-557189321&_sort=r&_st=13&view=c&_acct=C000228598&_version=1&_urlVersion=0&_userid=12975512&md5=c8df4175b88abbf51c09b861beafc486&searchtype=a)
50. [http://www.sciencedirect.com/science?\\_ob=ArticleListURL&\\_method=list&\\_ArticleListID=-](http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleListURL&_method=list&_ArticleListID=-)

- 557206860&\_sort=r&\_st=13&view=c&\_acct=C000228598&\_version=1&\_urlVersion=0&\_userid=12975512&md5=b6d0f03f396940256945ca9ec6801f20&searchtype=a
51. <http://www.slobodnaevropa.org/content/reakcije-izjave-o-ukidanju-kantona-i-fbih-neodgovorne/25087540.html>; <http://dalje.com/hr-svijet/zubak--u-federaciji-bih-je-najbolje-donijeti-novi-ustav/475820>; <http://www.slobodnaevropa.org/content/reakcije-izjave-o-ukidanju-kantona-i-fbih-neodgovorne/25087540.html>;  
[http://www.hrsvijet.net/index.php?option=com\\_content&view=article&id=25995:kolumna-mio-relota-cilj-reforme-federacije-bih-je-legitimiranje-dominacije-bonjaka-&catid=58:mio-relota&Itemid=336](http://www.hrsvijet.net/index.php?option=com_content&view=article&id=25995:kolumna-mio-relota-cilj-reforme-federacije-bih-je-legitimiranje-dominacije-bonjaka-&catid=58:mio-relota&Itemid=336)
52. [https://www.google.ba/?gws\\_rd=cr&ei=1YJGU9W8FsKAtAbQn4A4#q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine](https://www.google.ba/?gws_rd=cr&ei=1YJGU9W8FsKAtAbQn4A4#q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine)
53. [https://www.google.ba/search?hl=hr&as\\_q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as\\_epq=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as\\_oq=&as\\_eq=&as\\_nlo=&as\\_nhi=&lr=&cr=&as\\_qdr=all&as\\_sitesearch=&as\\_occt=any&safe=images&as\\_filetype=&as\\_rights=](https://www.google.ba/search?hl=hr&as_q=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as_epq=regionalizacija+Bosne+i+Hercegovine&as_oq=&as_eq=&as_nlo=&as_nhi=&lr=&cr=&as_qdr=all&as_sitesearch=&as_occt=any&safe=images&as_filetype=&as_rights=)
54. <http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/peace/BoH%2019951121.pdf>  
[http://en.wikipedia.org/wiki/Dayton\\_Agreement](http://en.wikipedia.org/wiki/Dayton_Agreement);